Легенький А.М. Адміністративно-правове забезпечення реформування пенітенціарної системи України в умовах євроінтеграції. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Академія Державної пенітенціарної служби, Київ, 2021.

У дисертації здійснено комплексне теоретичне узагальнення та нове вирішення наукових питань адміністративно-правового регулювання реформування кримінально-виконавчої системи України в умовах євроінтеграції, здійснене на базі відповідних концептуальних та теоретико-методологічних засад, спрямованих на розв'язання актуальних науково-прикладних проблем у галузі адміністративного права як таких, що можуть бути використані для формування системного удосконалення адміністративно-правового забезпечення розгортання національної пенітенціарної системи.

У результаті проведеного дисертаційного дослідження розкрито теоретико-методологічне підґрунтя дослідження адміністративно-правової складової забезпечення реформування пенітенціарної системи України.

Проаналізовано категоріальний апарат досліджуваної проблеми та відповідного нормативно-правового забезпечення. За результатами аналізу правових досліджень у зазначеній галузі та відповідної нормативно-правової бази запропоновано комплекс понять, які відіграють роль базових у проблематиці адміністративно-правових засад пенітенціарної системи і можуть бути використані в якості понятійного апарату відповідних нормативно-правових актів.

Визначено поняття та розкрито зміст адміністративно-правового забезпечення реформування пенітенціарної системи України в умовах євроінтеграції.

Відповідно до результатів аналізу та узагальнення нормативно-правової бази а також результатів вітчизняних та зарубіжних наукових досліджень сформульоване авторське визначення змісту поняття «пенітенціарна система», яка розглядається як сукупність спеціально уповноважених державою та врегульованих Законом державних і громадських інституцій, метою діяльності якої є захист суспільства від рецидивної злочинності, а завданнями – реалізація

державної політики у сфері виконання покарань, ресоціалізація та реінтеграція засуджених а також забезпечення функціонування такої системи.

Запропоновано удосконалену дефініцію поняття «персонал пенітенціарної служби» як сукупності працівників, які перебувають у трудових відносинах з органами, установами, закладами, підприємствами і організаціями пенітенціарної системи, мають відповідну кваліфікацію та виконують функціональні обов'язки відповідно до вимог служби.

Визначена актуальність адміністративної діяльності та нормативно врегульованих адміністративних процедур у функціонуванні структурних елементів пенітенціарної системи та виявлена недостатність їх нормативно-правового регулювання, що потребує прийняття відповідного нормативно-правового акта та розроблення галузевого законодавства, яке регулювало б адміністративні процедури в межах пенітенціарної системи.

Встановлено, що розвиток адміністративно-правового забезпечення реформування пенітенціарної системи пройшов дев'ять етапів. Перший етап розпочався після проголошення 16 липня 1990 року Верховною Радою Української РСР «Декларації про державний суверенітет України» та був пов'язаний з реорганізацією ГУ ВТУ в ГУВС. Другий етап розпочався з утворення 22.04.1998 р. Державного департаменту України з питань виконання покарань як центрального органу виконавчої влади з подальшим виведенням з підпорядкування Міністерству внутрішніх справ України. Третій етап почав свій відлік від прийняття 11.07.2003 р. Кримінально-виконавчого кодексу України, а також пов'язаний з прийняттям 23 червня 2005 року Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України». Четвертий етап характеризується прийняттям «Концепції реформування кримінальної юстиції України» (8 квітня 2008 року), «Концепції реформування Державної кримінально-виконавчої служби України» (25 квітня 2008 року), «Концепції Державної цільової програми реформування Державної кримінально-виконавчої служби на період до 2017 року» (26 листопада 2008 р.). П'ятий етап розпочинається 09.12.2010 р. з реорганізації Державного департаменту України з питань виконання покарань в Державну пенітенціарну службу України. Шостий етап пов'язаний з прийняттям 8 листопада 2012 року «Концепції державної політики

у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України» та з прийняттям 5 лютого 2015 року Закону України «Про пробацію». Сьомий етап розпочинається 18 травня 2016 р. з ліквідації Державної пенітенціарної служби з покладенням на Міністерство юстиції України завдання і функції з реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробації. Восьмий етап пов'язаний зі схваленням 13 вересня 2017 р. «Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України» та з утворенням Адміністрації Державної кримінально-виконавчої служби України як юридичної особи публічного права – міжрегіонального територіального органу Міністерства юстиції з питань виконання кримінальних покарань. Дев'ятий етап розпочався 24 січня 2020 р. з ліквідації як юридичні особи публічного права Адміністрації Державної кримінально-виконавчої служби України та Центрального міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань та пробації Міністерства юстиції. Цей етап характеризується утворенням міжрегіонального територіального органу Міністерства юстиції з питань виконання кримінальних покарань – Департаменту з питань виконання кримінальних покарань, який набув статусу правонаступника територіальних органів Міністерства юстиції, які було ліквідовано, та приєднанням до Департаменту Південного міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань. Дев'ятий етап триває й досі.

Визначено першочергові завдання євроінтеграційного реформування пенітенціарної системи, до яких віднесені забезпечення безумовного дотримання в установах виконання покарань конституційних прав людини і громадянина, відхід від каральних принципів на користь ідеї ресоціалізації та реінтеграції засуджених до системи суспільних зв'язків, загальну гуманізація кримінально-виконавчого механізму, оптимізацію адміністративно-управлінського та організаційного забезпечення. Підкреслено, що вирішення зазначених завдань потребує відповідного оновлення вітчизняного законодавства, яке має здійснюватися на базі сучасних наукових розробок та з орієнтацією на європейські і світові стандарти, які містяться в ряді міжнародних документів нормативно-правового характеру, серед яких першочергового значення набувають Європейські пенітенціарні (в'язничні) правила.

Доведено, що при оновленні законодавчої бази реформування пенітенціарної системи найбільш оптимальним буде застосування повного циклу публічної політики, який є ефективним та перспективним механізмом законодавчої діяльності. Також обґрунтована необхідність доповнення зазначеної технології такими етапами як дослідження сфери суспільних відносин та прогнозованих наслідків законотворення а також імплементації ухваленого закону через розбудову його підзаконного нормативно-правового регулювання та вжиття відповідних заходів організаційного і методичного характеру.

Сформульовано науково обґрунтоване бачення необхідності докорінного оновлення системи адміністративно-правового регулювання процедур кадрового забезпечення пенітенціарної системи. Підкреслено, що чинне нормативно-правове регулювання таких процедур характеризується помітними суперечностями та невідповідностями, які можуть бути усунені шляхом уніфікації нормативно-правового бази кадрового забезпечення з урахуванням євроінтеграційних стандартів, досягнень юридичної науки та вимог сьогодення, що потребує здійснення відповідних законотворчих заходів.

Запропоновані основні заходи удосконалення адміністративно-правового забезпечення реформування пенітенціарної системи України в умовах євроінтеграції, до яких віднесені законодавче визначення засад державної пенітенціарної політики, дефініції самої пенітенціарної системи, її завдань, принципів діяльності, структури, ієрархії та підпорядкованості, кадрового забезпечення та відповідних адміністративних процедур, механізму соціально-правового захисту та матеріального стимулювання персоналу, дотримання ним норм дисципліни і законності Підкреслено, що досягнення результату щодо удосконалення адміністративно-правового забезпечення реформування пенітенціарної системи України в умовах євроінтеграції може бути досягнуто шляхом розроблення і прийняття закону «Про пенітенціарну систему», інших законодавчих актів з подальшою їх систематизацією та кодифікацією.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, реформування, пенітенціарна система, євроінтеграція.

SUMMARY

Lehenkyi A.M. Administrative and legal ensuring the reform of the penitentiary system of Ukraine in the context of European integration. – Qualifying scientific work as a manuscript.

The dissertation for the degree of Ph.Dissertation by specialty 081 "Law". - Academy of State Penitentiary Service of the Ministry of Justice of Ukraine, Chernigov, 2019.

The dissertation has carried out a comprehensive theoretical generalization and a new solution of scientific issues of administrative and legal regulation for a reformation of the penal system of Ukraine in the context of European integration made on the basis of the relevant conceptual and theoretical, and methodological foundations, aimed at solving urgent scientific and applied problems in the field of administrative law as such, which can be used for the formation of the system of improvement of administrative and legal support of the deployment of the national prison system.

The theoretical and methodological basis for the study of the administrative and legal component of ensuring the reform of the penitentiary system of Ukraine was revealed as a result of the dissertation research.

The categorical apparatus of the problem under study and the corresponding regulatory framework were analyzed. Based on the analysis of legal research in this area and the corresponding regulatory framework, a set of concepts is proposed to play the role of basic ones in the problems of the administrative and legal foundations of the penitentiary system and can be used as the conceptual apparatus of the relevant regulatory legal acts. Sources of interpretation of certain terms are suggested.

The concept and content of administrative and legal support for the reform of the penitentiary system of Ukraine in the context of European integration are defined.

According to the results of the analysis and generalization of the regulatory framework as well as the results of domestic and foreign scientific research, the author's definition of the content of the concept of "penitentiary system" was formulated, which is considered as a set of state and public institutions specially authorized by the state and regulated by the Law, the purpose of which is to protect society from recurrent

crime, and the tasks are the implementation of state policy in the sphere of the execution of sentences, the resocialization and reintegration of convicts, as well as ensuring the functioning of such a system.

An improved definition of "penitentiary service personnel" is defined as a set of employees who are in employment with bodies, institutions, establishments, enterprises and organizations of the penitentiary system, have the appropriate qualifications and perform functional duties in accordance with the requirements of the service.

The relevance of administrative activities and normatively regulated administrative procedures in the functioning of the structural elements of the penitentiary system is determined and the insufficiency of their legal regulation was revealed, which requires the adoption of an appropriate regulatory legal act and the development of sectoral legislation that would regulate administrative procedures within the penitentiary system.

It is identified that the development of administrative and legal support for the reform of the penitentiary system has gone through nine stages. The first stage began after the proclamation of the "Declaration of State Sovereignty of Ukraine" by the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR on July 16, 1990, and was connected with the reorganization of the Main Department of Correctional Labor Institutions in the Main Department of Correctional Affairs. The second stage began with the establishment on April 22, 1998 of the State Department of Ukraine for the Execution of Sentences as the central body of executive power with the subsequent removal from the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. The third stage began with the adoption of the Criminal Enforcement Code of Ukraine on July 11, 2003, and is also related to the adoption on June 23, 2005 of the Law of Ukraine "On the State Penitentiary Service of Ukraine". The fourth stage is characterized by the adoption of the "Concept of reforming the criminal justice of Ukraine" (April 8, 2008), "Concept of reforming the State Penitentiary Service of Ukraine" (April 25, 2008), "Concept of the State target program of reforming the State Penitentiary Service until 2017 year "(November 26, 2008). The fifth stage begins on December 9, 2010 with the reorganization of the State Department of Ukraine for Execution of Sentences into the State Penitentiary Service of Ukraine. The sixth stage is related to the adoption on November 8, 2012 of the "Concept of state

policy in the field of reforming the State Penitentiary Service of Ukraine" and the adoption on February 5, 2015 of the Law of Ukraine "On Probation". The seventh stage begins on May 18, 2016 with the liquidation of the State Penitentiary Service and when the Ministry of Justice of Ukraine was entrusted with the tasks and functions of implementing state policy in the field of execution of criminal penalties and probation. The eighth stage is related to the approval on September 13, 2017 of the "Concept of reforming (development) of the penitentiary system of Ukraine" and the establishment of the Administration of the State Penitentiary Service of Ukraine as a legal entity under public law - an interregional territorial body of the Ministry of Justice. The ninth stage began on January 24, 2020 with the liquidation as legal entities of public law of the Administration of the State Penitentiary Service of Ukraine and the Central Interregional Department for Execution of Criminal Punishments and Probation of the Ministry of Justice. At this stage, an interregional territorial body of the Ministry of Justice for the Execution of Criminal Punishments was established - the Department for the Execution of Criminal Punishments, which succeeded the territorial bodies of the Ministry of Justice, which were liquidated. The ninth stage is still ongoing.

The priority tasks of the European integration reform of the penitentiary system are identified, which include ensuring unconditional observance of constitutional human and civil rights in penitentiary institutions, avoiding punitive principles in favour of the idea of resocialization and reintegration of convicts into the system of public relations, general humanization of the penitentiary mechanism, optimization of administrative management and organizational support. It was emphasized that the solution of these problems requires a corresponding update of domestic legislation, which should be carried out on the basis of modern scientific developments and with a focus to European and world standards contained in a number of international documents of a regulatory nature, among which the European Penitentiary (Prison) Rules are of paramount importance.

It has been proved that when updating the legislative framework for reforming the penitentiary system, the use of the full cycle of public policy, which is an effective and promising mechanism of legislative activity will be the most optimal. The need to supplement this technology with the following stages of the study of the sphere of public relations and the predicted consequences of lawmaking, as well as the

implementation of the adopted law through the development of its subordinate legal regulation and the adoption of appropriate organizational and methodological measures is also justified.

A scientifically grounded vision of the need to fundamentally update the system of administrative and legal regulation of the procedures for staffing the penitentiary system has been formulated. It was emphasized that the current legal regulation of such procedures is characterized by noticeable contradictions and inconsistencies that can be eliminated by unifying the legal and regulatory framework for staffing, taking into account European integration standards, the achievements of legal science, and the requirements of the present require the implementation of relevant legislative measures.

The main measures for improving the administrative and legal ensuring of reforming the penitentiary system of Ukraine in the context of European integration are proposed, which include the legislative definition of the foundations of State Penitentiary Policy, the definition of the penitentiary system itself, its tasks, the principles of activity, structure, hierarchy, and subordination, staffing and relevant administrative procedures, the mechanism of social and legal protection and material stimulation of personnel, their observance of discipline and legality. It is emphasized that these tasks can be solved through the development and adoption of the Law "On the Penitentiary System", other legislative acts with their subsequent systematization and codification.

Keywords: administrative and legal ensuring, reforming, penitentiary system, European integration.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Легенький А.М. Реформування пенітенціарної системи України в умовах євроінтеграції як адміністративно-правова наукова проблема : *Наука і правоохорона*. 2019. № 1. с. 114 – 123.

2. Легенький А. М. Адміністративно-правова характеристика євроінтеграційних засад реформування пенітенціарної системи України // *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія: "Юридичні науки". 2020. № 2 (24), с. 7 – 14. DOI: https://doi.org/10.25313/2520-2308-2020-2-5653.

3. Легенький А. М. Повний цикл публічної політики як оптимальний механізм законотворення в Україні : *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 1 (volume 1). с. 178 – 184.

4. Легенький А. М. До проблеми наукового обґрунтування змісту поняття «пенітенціарна система» : *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Вип. 1, Т. 2, с. 261 – 266. DOI: https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.1-2.49.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Легенький А.М. До питання ефективності адміністративно-управлінського забезпечення пенітенціарної системи України. Актуальні питання теорії та практики в галузі права, освіти, соціальних та поведінкових наук – 2020: матеріали міжнар. наук.- практ. конф. Т. 1. Чернігів: Академія ДПтС, 2020, с. 167 – 170.

6. Легенький А.М. Проблеми адміністративно-правового регулювання процедур кадрового забезпечення пенітенціарної системи України. Актуальні проблеми досудового розслідування та судового розгляду злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей, шляхи їх вирішення. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 19 червня 2020 року). Київ 2020, с. 382 – 384.

7. Легенький А.М. Адміністративні процедури в діяльності пенітенціарної

системи України. Особливості організації кінологічної діяльності правоохоронних органів в Україні : тези доп. учасників наук.-практ. семінару (м. Харків, 29 жовт. 2020 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2020, с. 48 – 52.